

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیرالدين حفظه الله تعالى

موضوع:

۱. احکام؛ مسائل مستحدثه (نوپیدا)
۲. احکام؛ خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: فرهاد گلستان

تاریخ: ۱۳۹۹/۳/۲۷

حکم محصولات خوراکی تراریخته یا فروریخته که با تغییرات ژنتیکی تولید می‌شوند، چیست؟ آیا تولید آن‌ها حرام است؟ مصرف آن‌ها برای انسان، دام و طیور که به طور گسترده رواج پیدا کرده است، چطور؟ با توجه به اینکه دانش بشر هنوز نتوانسته است در مورد مضر بودن یا نبودن آن‌ها اظهار نظر قطعی کند، آیا از قواعد شرع می‌توان مضر بودن یا نبودن آن‌ها را استنباط کرد؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۹/۳/۳۱

مراد از «تراریخته» موجودی زنده است که ژنی دلخواه به آن افزوده شده، به نحوی که ویژگی جدیدی بر خلاف ویژگی طبیعی خود پیدا کرده و مراد از «فروریخته» موجودی زنده است که ژنی ناخوشایند از آن کاسته شده، به نحوی که ویژگی جدیدی بر خلاف ویژگی طبیعی خود پیدا کرده است. درباره‌ی زیان‌های کوتاه‌مدت و درازمدت این دستکاری ژنتیکی که غالباً با هدف دستیابی به سود بیشتر از طریق تولید بیشتر مواد غذایی انجام می‌شود، میان صاحب‌نظران اختلاف است، ولی چیزی که در آن تردیدی نیست، عدم جواز این کار در اسلام است؛ زیرا این کار، مصداق بارز تغییر آفرینش خداوند است که در جهان‌بینی اسلامی جایی ندارد؛ با توجه به اینکه از نظر اسلام، آفرینش خداوند «فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ»^۱ یعنی به بهترین شکل ممکن انجام شده؛ چنانکه فرموده است: «صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ»^۲؛ «ساخته‌ی خداوند است که هر چیزی را به خوبی ساخت» و فرموده است: «الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ»^۳؛ «کسی که هر چیزی را نیکو ساخت» و به اندازه‌ی لازم، متناسب و هماهنگ با نظام هستی انجام شده؛ چنانکه فرموده است:

۱. التین / ۴

۲. التمل / ۸۸

۳. السجدة / ۷

حاصل آنکه کاستن یا افزودن ژن موجودات زنده برای تغییر آن‌ها به صورت دلخواه، کاری شیطانی محسوب می‌شود و جایز نیست، اما آیا مصرف مواد غذایی تولید شده از آن‌ها نیز حرام است؟ آری؛ چراکه مصرف آن‌ها، هر چند فی حدّ نفسه ضرر مهمّ معلومی برای انسان نداشته باشد، به تولید آن‌ها توسط پیروان شیطان کمک می‌کند و از این جهت، مصداق کمک کردن به گناه و تعدّی محسوب می‌شود که جایز نیست؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿وَلَا تَعَاوُنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾؛ «و به یکدیگر در گناه و تعدّی یاری نرسانید و از خداوند بترسید؛ چراکه عذاب خداوند شدید است».

تعليقات

پرسش‌ها و پاسخ‌های فرعی

تاریخ: ۱۳۹۹/۱۰/۱۵

نویسنده: صابر

پرسش فرعی ۱

پیدا کردن عملکرد و نقش ژن‌ها در بدن، مستلزم تغییر در آن‌هاست. البته این کار امروزه با توجه به اصول اخلاقی به این شکل انجام می‌شود که ابتدا با تغییر در ژن جاننداری که شباهت ژنتیکی زیادی به انسان دارد، عملکرد آن را حدس می‌زنند و سپس به مطالعه بر روی انسان‌هایی می‌پردازند که در همان ژن، دچار نقص هستند و با این شیوه، عملکرد آن ژن در انسان را با اطمینان بیشتری مشخص می‌کنند.

آیا تغییر در ژن‌های جانداران با هدف یافتن عملکرد آن‌ها و یافتن راه درمانی برای بیماری‌ها جایز نیست؟ در حال حاضر، برای تولید برخی داروها نیز از تغییر ژنتیکی در باکتری‌ها و جانداران دیگر استفاده می‌شود. به عنوان مثال، در گذشته انسولین را از پانکراس گاو به دست می‌آوردند، اما امروزه آن را با استفاده از باکتری‌ها می‌سازند. اگر از تغییرات ژنتیکی این جانداران استفاده نکنیم، پس چگونه این مواد را به میزان مورد نیاز و با قیمت مناسب تولید کنیم؟ آیا در این صورت بسیاری از انسان‌ها به دلیل نداشتن پول کافی برای خرید داروها نخواهند مرد؟

تاریخ: ۱۳۹۹/۱۰/۱۹

پاسخ به پرسش فرعی ۱

اگر حفظ جان انسانی، متوقف بر تغییر ژن جاننداری باشد، این کار جایز است؛ چراکه اضطرار محسوب می‌شود و خداوند فرموده است: ﴿وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ﴾؛

۱. المائدة/ ۲

۲. الأنعام/ ۱۱۹

«برای شما چیزی که بر شما حرام ساخته را تبیین کرده است مگر چیزی که به آن ناگزیر شوید»، ولی بیشتر تغییرات ژنتیکی این گونه نیستند و صرفاً از سر سودجویی و مصرف‌گرایی انجام می‌شوند؛ مانند تغییرات ژنتیکی در کشاورزی، دام‌پروری و صنایع غذایی، بلکه تغییرات ژنتیکی برای تولید داروی بیشتر نیز، اگر با هدف کاهش قیمت آن و حفظ جان بیماران فقیر انجام می‌شود، ضروری به نظر نمی‌رسد؛ چراکه حمایت مالی از بیماران فقیر، وظیفه‌ی دولت است و اگر دولت وظیفه‌ی خود را انجام دهد، نیازی به تغییرات ژنتیکی برای تولید داروی بیشتر نیست. با این حال، اگر دولت وظیفه‌ی خود را انجام ندهد یا حمایت مالی از بیماران فقیر کفایت نکند، تغییرات ژنتیکی برای تولید داروی بیشتر اجتناب‌ناپذیر است. بنابراین، می‌توان گفت که تغییر ساختار طبیعی جانداران، تنها در پزشکی برای تشخیص بیماری‌های مهم یا تولید داروهای ضروری جایز است، مشروط به اینکه راه دیگری برای آن دو وجود نداشته باشد.

البته حقیقت این است که خداوند داروهای ضروری و راه تشخیص بیماری‌ها را در طبیعت قرار داده است بدون اینکه نیازی به دستکاری در آن باشد، ولی دانش انسان اندک است و جز به مرور زمان افزایش نمی‌یابد، در حالی که نجات بیماران از مرگ یک نیاز فوری است و نمی‌توان آن را تا تشخیص بیماری‌های مهم و تولید داروهای ضروری با روش طبیعی، به تأخیر انداخت. از این رو، می‌توان استثنای مذکور را پذیرفت و در عین حال، بر لزوم مطالعه و تحقیق برای تشخیص بیماری‌های مهم و تولید داروهای ضروری با روش طبیعی، تأکید نمود.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌هاشمی خراسانی
چرخش با حکمت و برکت

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.